

Prof. dr hab. n med. i n o zdr. Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Katowice, 22.10.2024

Zakład Gerontologii i Pielęgniarstwa Geriatrycznego,

Katedra Pielęgniarstwa

Wydział Nauk o Zdrowiu w Katowicach

Śląski Uniwersytet Medyczny

Recenzja

**rozprawy na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o
zdrowiu mgr Adriany Borodziej**

**pt.: ” Czynniki determinujące pracę pielęgniarek anestezyjologicznych oraz poziom
bezpieczeństwa pacjentów”**

napisanej pod kierunkiem Prof. dr hab. Joanny Rosińczuk

Zapewnienie bezpieczeństwa pacjentowi w systemie opieki zdrowotnej na wszystkich jej poziomach to dziś priorytet ze względu na ogromną ilość zdarzeń niepożądanych do jakich w nich dochodzi. Sytuacja ta wynika przede wszystkim z faktu, iż w realizację świadczeń zdrowotnych wobec pacjenta zaangażowana jest ogromna ilość osób z różnych profesji związanych z medycyną, logistyką, technologią, finansami.

Istotną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa pacjentom mają pielęgniarki. Opiekę nad pacjentami realizują w sposób zaplanowany, z wykorzystaniem standardów opieki opartych na dowodach naukowych, bazując również na doświadczeniu współpracowników. Pielęgniarki mają pełną świadomość występowania zagrożeń i niebezpieczeństw związanych z samodzielnością wykonywania zawodu. Wiedzą również, iż nieznajomość zagadnień związanych z zapewnieniem pacjentowi bezpieczeństwa obniża ich profesjonalizm zawodowy, poziom realizowanych przez nie działań i skutkuje zwiększeniem ilości występowania zdarzeń niepożądanych. W związku z tym stale podnoszą swoje kompetencje poprzez udział w szkoleniach zawodowych, jak i wiedzę poprzez udział w kursach i specjalizacjach.

Wybór tematu jest istotny dla zdrowia publicznego i nauk o zdrowiu z kilku powodów. Po pierwsze, praca pielęgniarki anestezyjologicznej obarczona jest szczególnie wysokim ryzykiem wystąpienia zdarzenia niepożądanego, ze względu na wykonywanie wielu procedur

1

wysokospecjalistycznych. Po drugie raportowanie zdarzeń niepożądanych, rozmowy o nich, o przyczynach ich wystąpienia pozwala na ograniczanie ich częstotliwości występowania, zwiększenia bezpieczeństwa pacjenta oraz wypracowania [procedur pozwalających na ich eliminację.

W związku z tym, biorąc pod uwagę przedstawione dane, problematykę badawczą zaprezentowaną w pracy doktorskiej pt. „**Czynniki determinujące pracę pielęgniarek anestezyjologicznych oraz poziom bezpieczeństwa pacjentów**” Pani mgr Adriany Borodziej jest bardzo aktualnym problemem, a podjęta przez Doktorantkę problematyka została ujęta w interesujący sposób.

Formalna ocena pracy

Przedstawiona do recenzji praca na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu ma układ typowy dla tego typu rozpraw. Struktura pracy jest przejrzysta i logiczna, została zachowana właściwa proporcja poszczególnych części. Pracę stanowi manuskrypt o łącznej objętości 177 stron wraz z piśmiennictwem, streszczeniem w języku polskim i angielskim, spisem tabel, rycin i załączników. Praca składa się z 2 części: teoretycznej i części badawczej – charakterystyki grupy badanej, wykorzystanych metod badawczych oraz szczegółowej analizy wyników badań własnych. Część teoretyczna pracy zawiera 11 strony maszynopisu i stanowi wprowadzenie w problematykę badań własnych. Doktorantka przedstawiła szczegółowo problematykę czynniki determinujące pracę pielęgniarek anestezyjologicznych, bezpieczeństwo pacjenta oraz zdarzenia niepożądane. Druga część pracy stanowi prezentację badań własnych. Ta część rozprawy zawiera szczegółowo cel pracy, hipotezy, oraz metodologię badań własnych: konceptualizacja badań własnych, materiał empiryczny obejmujący wyniki badań, dyskusję i wnioski. Rozprawę doktorską uzupełniają 109 tabel oraz 13 rycin uszczegóławiających zaprezentowane w pracy wyniki badań własnych. Zawarty w rozprawie spis piśmiennictwa zawiera 122 pozycje literatury krajowej i światowej. Wszystkie pozycje dobrane są prawidłowo do tematyki pracy i zacytowane są w sposób prawidłowy w treści pracy. Poszczególne części pracy są koherentne i zgodne z ich tytułami. Treść pracy zgodna jest z tytułem dysertacji.

Merytoryczna ocena pracy

We wstępie Doktorantka szczegółowo przedstawia teoretyczne aspekty pracy oraz założenia metodologiczne prezentowanych badań. Doktorantka w pracy prezentuje główny cel jakim jest analiza czynników najbardziej determinujących pracę pielęgniarki

anestezjologicznej oraz ocena zależności wpływu tych czynników na realizowanie usług pielęgniarских zgodnie ze standardami i procedurami przekładającymi się bezpośrednio na występowanie zdarzeń niepożądanych zarówno w aspekcie indywidualnym jak i instytucjonalnym. Dodatkowo Doktorantka sformułowała 7 celów szczegółowych oraz postawiła 7 hipotez badawczych.

Na przeprowadzenie badania uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym we Wrocławiu KB- 616/2017. Grupę badaną stanowiło 200 aktywnych zawodowo pielęgniarek anestezjologicznych zatrudnionych w oddziałach anestezjologii lub intensywnej terapii.

Kryteria włączenia do badania oraz wyłączenia z badania zostały szczegółowo omówione. Udział w badaniu był dobrowolny. Na potrzeby badania Doktorantka stworzyła ankietę własnego autorstwa zawierającą pytania o dane socjodemograficzne. Dodatkowo zastosowano 8 standaryzowanych kwestionariuszy tj.

- Kwestionariusz Psychospołeczne warunki pracy
- Kwestionariusz japoński. Służy do oceny ogólnego poziomu zmęczenia na podstawie analizy poziomu aktywności, zmęczenia fizycznego i psychicznego
- Polska adaptacja Skali Satysfakcji z Życia (The Satisfaction with Life Scale - SWLS)
- Skali Uogólnionej Własnej Skuteczności (Generalized Self-Efficacy Scale - GSES)
- Skala satysfakcji z pracy SSP
- Kwestionariusz ERI (Effort - Reward Imbalance)
- Skala Oceny Obciążenia Psychoruchowego.

Dobór narzędzi badawczych jest odpowiedni do celów badania, a wykorzystane narzędzia spełniają kryteria psychometryczne. W pracy zastosowano adekwatne metody statystyczne.

Wyniki stanowią bardzo wartościową i obszerną część pracy. Doktorantka przedstawiła wyczerpująco charakterystykę społeczno-demograficzną badanej grupy. Dodatkowo pogrupowała wyniki badań w licznych podrozdziałach, starając się odnieść do celu badania. Zastosowanie podrozdziałów ułatwia szczegółową analizę dużej ilości danych uzyskanych przez Doktorantkę.

Doktorantka wykazała, że zdarzenia niepożądane w praktyce pielęgniarek anestezyjologicznych nie są powszechnym zjawiskiem. Wykazano, że osoby, które doświadczały zdarzenia niepożądanego nie miały poczucia, że mogą mieć wpływ na możliwość wprowadzania zmian, które poprawiałyby obszary narażone na popełnienie błędu. Nie widzą więc one sensu w zgłaszaniu tych zdarzeń, ponieważ mają przekonanie, że nie spowoduje to wprowadzenia zmian, zapobiegających powtórzeniu zdarzenia. Pielęgniarki anestezyjologiczne wykazują wysoki poziom obciążenia psychoneurologicznego. Nieznacznie większy wskazywały pielęgniarki, które nie miały do czynienia ze zdarzeniem niepożądanym, co może wskazywać na ich większy wysiłek wkładany w kontrolowanie własnej pracy, tak by zapobiegać wystąpieniu zdarzenia niepożądanego. Poziom satysfakcji z pracy jest niski w obu badanych grupach podobnie jak poziom satysfakcji z życia. W obu obszarach niższą satysfakcję odczuwały pielęgniarki nie mające do czynienia ze zjawiskiem zdarzenia niepożądanego. Im większa satysfakcja z pracy tym większe wysiłki wkładane w pracę, większe nagrody i wyższa wartość wskaźnika balansu między wysiłkiem i nagrodą. Brak równowagi pomiędzy nakładem pracy a nagrodą, z przewagą nagród nad wysiłkiem może skutkować zmniejszeniem poziomu bezpieczeństwa pacjentów. Ogólny poziom zmęczenia w badanej grupie był na średnim poziomie. Doktorantka wykazuje, że w grupie personelu mającego kontakt ze zdarzeniem niepożądanym, iż zmęczenie może mieć wpływ na bezpieczeństwo pacjenta. Personel pielęgniarski mający kontakt ze zdarzeniem niepożądanym charakteryzował się obniżonym poziomem aktywności i wysokim poziomem zmęczenia fizycznego. Dodatkowo w wynikach Doktorantka przedstawia, że personel pielęgniarski nie ma wystarczającej wiedzy na temat istnienia w Polsce systemu raportowania zdarzeń niepożądanych w pielęgniarstwie, przez co bezpieczeństwo pacjenta może być stale zagrożone. Niebezpieczny dla pacjentów jest również fakt, że nie są wyciągane wnioski z zaistniałych wydarzeń więc nie można skupić się na wprowadzaniu działań naprawczych w newralgicznych obszarach wykonywania zadań zawodowych.

W dyskusji Doktorantka omówiła wyniki badań w odniesieniu do danych z piśmiennictwa. Dyskusja napisana jest w sposób interesujący, ma zachowane właściwe tempo i porusza najważniejsze problemy wynikające z badań. Przedstawiona dyskusja świadczy o dużej znajomości zagadnienia. Dodatkowo Doktorantka umieszcza w rozprawie implikacje dla praktyki zawodowej oraz silne strony i ograniczenia badania co świadczy o dojrzałości naukowej Doktorantki.

Doktoranta po przeprowadzeniu szczegółowej analizy materiału przedstawiła 9 wniosków końcowych. Wnioski odnoszą się do wcześniej założonych celów pracy.

Z obowiązku recenzenta kilka dobrych uwag nie obniżających wartości pracy:

1. Czy oszacowano minimalną ilość respondentów w próbie?
2. Praca wymaga poprawek edycyjnych.
3. Piśmiennictwo wymaga ujednoczenia stylu.

Podsumowanie

W podsumowaniu opinii, wysoko oceniam przygotowanie teoretyczne Doktorantki, umiejętność postawienia problemu badawczego oraz jego realizacji. Zaproponowany projekt badawczy jest interesujący, a sama praca doktorska napisana jest w sposób merytoryczny.

Podsumowując stwierdzam, że przedstawiona mi do oceny praca doktorska **mgr Adriany Borodziej** jest wartościowa i posiada duży potencjał badawczy, stanowiący podstawę do kontynuowania dalszych badań w tym kierunku. Stanowi spójną całość tematyczną i zawiera cechy nowatorskie, które mogą mieć w przyszłości zastosowanie w zarządzaniu pracą pielęgniarek anestezyjologicznych.

Rozprawa doktorska **mgr Adriany Borodziej pt.: " Czynniki determinujące pracę pielęgniarek anestezyjologicznych oraz poziom bezpieczeństwa pacjentów"** spełnia warunki określone w art. 13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U.2003 Nr 65, poz. 595). Na tej podstawie przedstawiam Wysokiej Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Katedry Pielęgniarstwa
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach
dr hab. n. o. zdrowiu
Prof. dr hab. n. med. prof. SUM: Agnieszka Młynarska
Kierownik Katedry Pielęgniarstwa

